

23.12.2016

м. Суми

**Про Програму розвитку
туризму в Сумському районі
на 2017 рік**

Керуючись пунктом 16 частини 1 статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», відповідно до розпорядження голови районної державної адміністрації від 24.10.2016 № 346-ОД «Про проект Програми розвитку туризму в Сумському районі на 2017 рік», з метою становлення та розвитку туристичної галузі в Сумському районі, важливого культурного і духовного розвитку громадян районна рада

ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Програму розвитку туризму в Сумському районі на 2017 рік (додається).
2. Контроль за виконанням програми покласти на постійну комісію районної ради з питань охорони здоров'я, освіти, соціально-культурного розвитку та соціального захисту населення, сім'ї та молоді.

Голова

В.В.Акпєров

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням десятої сесії
сьомого скликання
Сумської районної ради
від 23.12.2016

ПРОГРАМА
розвитку туризму в Сумському районі
на 2017 рік

1.Паспорт

Програми розвитку туризму в Сумському районі на 2017 рік (далі - Програма)

1	Ініціатор розроблення Програми	Сумська районна державна адміністрація
2	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади про розроблення Програми	Розпорядження голови районної державної адміністрації від <u>24.10.2016</u> № <u>346-ОД</u> «Про проект Програми розвитку туризму в Сумському районі на 2017 рік»
3	Розробник Програми	Відділ культури Сумської районної державної адміністрації
4	Відповідальний виконавець Програми	Відділ культури Сумської районної державної адміністрації
5	Учасники Програми	Сектор молоді та спорту, відділ освіти, відділ економічного розвитку і торгівлі, служба у справах дітей, відділ містобудування та архітектури райдержадміністрації, відділ організаційної роботи, управління персоналом та зв'язків з громадськістю апарату райдержадміністрації, філія “Сумський райавтодор, ДП Сумський облавтодор”, управління Держгеокадастру у Сумському районі Сумської області, сільські, селищні ради.
6	Термін реалізації Програми	2017 рік
7	Перелік місцевих бюджетів, що беруть участь у виконанні Програми	Районний бюджет.
8	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, всього, у тому числі:	122,0 тис.грн.
8.1	коштів районного бюджету	122,0 тис.грн.
8.2	коштів сільських, селищних бюджетів	-

2. Визначення проблем, на розв'язання яких спрямована Програма

Туристична галузь є важливим чинником стабільного й динамічного збільшення надходжень до бюджету, позитивно впливає на стан справ у багатьох галузях економіки (транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство тощо). Туризм сприяє підвищенню зайнятості населення, розвитку ринкових відносин, міжнародному співробітництву, залученню громадян до пізнання природи та історико-культурної спадщини краю.

Район має всі можливості для розвитку туристичної галузі. Особливістю району є його розташування навколо обласного центру. Ці землі мають велику історико-культурну спадщину, оскільки їх заселення почалося близько 15 тисяч років тому. Найвідоміше з таких поселень – Битицьке городище, яке в 18 сторіччі за своїм політичним впливом та масштабами було рівне Києву та Чернігову. Важливою складовою туристичного потенціалу Сумського району є історико-культурна спадщина, вона нараховує 68 пам'яток історії, 99 археології (з них: 3 національного значення – Битицьке городище, Зеленогайський Шпилівський археологічні комплекси), 2 пам'ятки монументального мистецтва (пам'ятники П.І.Чайковського та Л.Українки), 20 пам'яток архітектури, (з них 3 національного значення - церква Різдва Пресвятої Богородиці с. Юнаківка, палацо-парковий ансамбль с. Кияниця, садиба графа Камбурлея смт. Хотінь).

Серед пам'яток архітектури також слід виділити церкву Різдва Пресвятої Богородиці в с. Юнаківка, Воскресенську церкву (Казанської Божої Матері) в с. Басівка, та, мабуть, найвизначніший, садибний будинок Кондратьєвих – Суханових в смт. Низи, в якому щоліта з 1870 по 1880 роки гостював і творив всесвітньовідомий композитор – П.І.Чайковський. Ще район славиться своїми музеями. Це народний музей Лесі Українки, народний музей ремесел та побуту Слобожанщини (с. Косівщина) та багато інших громадських музеїв історико - краєзнавчого напрямку.

Є перспективи у зеленого туризму в Сумському районі. Але господарям треба докласти чималих зусиль, щоб зацікавити туристів. Тож кожен власник садиби намагається віднайти власну «родзинку» (так, наприклад, в с. Зелена Роща Сульської сільської ради Сумського району місцевий пасічник створив спеціальну конструкцію для вуликотерапії. Оздоровчі вібрації, десятків тисяч комах, вважає бджоляр, здатні порятувати від недугів серцево-судинної, дихальної та нервової систем).

В Сумському районі працює перша господарська садиба, яка отримала сертифікат другого рівня. Цей документ засвідчує відповідність агросадиби вимогам програми добровільної категоризації «Українська гостинна садиба». Отримав сертифікат власник садиби «Вакулина байка» Володимир Вакула. Розташована «Вакулина байка» у с. Бездрик на березі озера, біля лісу. Тут відпочивальникам пропонують смачні страви домашньої кухні, можливість відвідати сауну, поплавати на човні, прогулятись пішки, верхи на конях чи у фаєтоні, взимку – на лижах.

В селі Верхня Сироватка розташована «Страусина ферма» Анатолія Циби, власника ще однієї садиби зеленого туризму. На території особистого селянського господарства від цікавості фактично зупиняється час, а від побаченого перехоплює подих. На вході всіх гостинно зустрічають живі лелека та молода косуля, які перебувають разом з вами від початку і до кінця, ніби разом з господарем проводять екскурсію. Окрім страусів, тут є дуже багато цікавих екзотичних тварин (павичі, цесарки, фазани, сови, шиншили, лебеді, дикий кабан,

лис та ін.). Також для всіх відвідувачів ферми є нагода відпочити в чудових бесідках які розташовані на самому березі річки Сироватка, вдихнути ковток свіжого повітря і помилуватися мальовничими краєвидами. «Страусина ферма» пана Циби – це дивовижний зоопарк, який можна відвідати в будь-який час.

Для покращення інформаційної роботи з пропаганди туристичної діяльності, пам'яток культурної спадщини в сільських та районній бібліотеках діють інформаційні «Куточки туризму». Для цього відділом культури передані в бібліотечні заклади туристичні карти, буклети, календарі, книги.

Відділом культури Сумської райдержадміністрації проводиться робота по розробленню нових туристичних маршрутів, а саме, Суми-Косівщина, Могриця – Низи та інші.

Всі ці заходи проводяться з метою збереження та відродження історико-культурної спадщини українського народу, популяризації туристичних та екскурсійних можливостей Сумського району.

Сумський районний Будинок дітей та юнацтва свою діяльність спрямовує на опанування не тільки вихованнями закладу, а й учнями загальноосвітніх навчальних закладів району, основам техніки туризму й спортивного орієнтування, організацію змістовного дозвілля, забезпечення фізичного та комунікативно-творчого розвитку особистості; розширення знань про рідний край та його соціокультурну спадщину.

У 2016-2017 навчальному році у Будинку дітей та юнацтва працює 22 спортивно-туристичних гуртків, які відвідують 364 вихованці віком від 7 до 18 років. Розширено мережу гуртків спортивно-туристського напрямку, розпочали роботу 3 гуртки пішохідного, 1 - велосипедного та 1 гурток спортивного орієнтування.

З метою підвищення рівня організації спортивно-туристської роботи з дітьми, організації змістовного відпочинку, оздоровлення, загартування школярів, з метою популяризації та пропаганди туризму серед учнівської молоді, удосконалення туристських навичок, необхідних для участі в походах, підвищення туристської майстерності, зміцнення дружніх зв'язків серед юних туристів району кожного року проводяться районні спортивно-туристичні та краєзнавчі заходи

Пошукові заходи навчальних закладів району здійснюють одноденні походи територією рідного краю з метою збору матеріалів на маршрутах Всеукраїнської експедиції учнівської молоді «Моя Батьківщина-Україна.

У загальноосвітніх навчальних закладах району проходять тижні туристсько-екскурсійної діяльності, присвячені Всесвітньому Дню туризму. В рамках тижня проводяться змагання, естафети, організовуються екскурсійні поїздки, походи, подорожі з вивчення історії рідного краю.

Команди педагогічних працівників та вихованців закладу вже 19 років поспіль виборюють призові місця в обласних змаганнях із техніки спортивного, велосипедного та водного туризму, а останні 6 років утримують почесне I місце.

Газета «Вперед» постійно інформує населення Сумського району про туристичну діяльність відділів культури, освіти, про об'єкти культурної спадщини, висвітлює матеріали з популяризації внутрішнього туризму. На шпальтах районної газети широко висвітлюється інформація туристичної направленості. На телевізійному каналі ATV створені репортажі про цікаві туристичні об'єкти Сумського району.

Проте, маючи вигідне географічне розташування, багаті природно-туристичні ресурси, володіючи унікальною історико-культурною спадщиною

Сумський район поки ще не стає повноцінним учасником на туристичній арені. Найбільш стримуючим фактором, що негативно впливає на збільшення потоку туристів в район, є недостатній розвиток туристичної інфраструктури, включаючи питання реконструкції та будівництва закладів розміщення туристів, ремонту автошляхів, облаштування місць короткочасного відпочинку туристів, відсутність сучасних закладів комплексного обслуговування туристів: готелів, мотелів, кемпінгів, туристичних баз, тощо.

Але є і позитивні моменти, наприклад, при в'їзді в село Кияниця працює ресторан - готель «Каштани». Ресторан-готель «Каштани» розташований на березі мальовничого озера. Ідеальне місце для відпочинку або просто вечері в колі друзів, що поєднує в собі красу української природи і комфорт європейського рівня. Затишний ресторан з традиційними українськими стравами, нікого не залишить байдужим. Основна гордість ресторану - страви, приготовані старими етнічними способами.

У передмісті Сум, охоче ділиться своєю привітною атмосферою вишуканий заміський готельно-розважальний комплекс «Околиця». Готельно-розважальний комплекс оформлений у старовинному стилі. До послуг гостей два ресторани - трактир "Шинок", який виконаний в українському стилі, та зал "Колиба" - в закарпатському стилі. На території ресторану працює також сауна та літня тераса, на якій грає жива музика.

Потребують ремонту дороги по основних туристичних маршрутах, є необхідність забезпечення автомобільних доріг туристичною, сервісною та інформаційною структурою (відсутність рекламних щитів та єдиної системи маркування автошляхів щодо об'єктів туризму). Район відчуває потребу в залученні інвестицій на реконструкцію матеріально-технічної бази оздоровлення. Потребують реставрації більшість пам'яток архітектури та історії.

До проблем, що підлягають вирішенню для забезпечення розвитку туризму району, належать:

- зміцнення матеріально-технічної бази спортивно-туристичних гуртків Сумського районного Будинку дітей та юнацтва;

- низький рівень конкурентоспроможності районного туристичного та рекреаційного продукту;

- відсутність належної інфраструктури для туристичних відвідувань значної частини природних територій та об'єктів культурної спадщини;

- недостатній рівень розвитку спеціалізованої інфраструктури туризму;

- відсутність ефективної системи захисту прав та інтересів туристів, забезпечення безпечних умов на об'єктах туристичних відвідувань і за напрямками туристичних маршрутів.

Програмою передбачається здійснення комплексу заходів щодо формування конкурентоспроможного районного туристичного та рекреаційного продукту, формування позитивного іміджу Сумського району, розбудови туристичної інфраструктури.

Для успішного розвитку сфери туризму необхідно поєднати зусилля всіх гілок влади, а також забезпечити належне фінансування цього процесу, що можливо лише шляхом прийняття Програми.

3. Мета і основні завдання Програми

Програма розроблена відповідно до чинного законодавства України і враховує основні вимоги Закону України «Про туризм».

Метою Програми є розвиток та вдосконалення туристичної галузі району, оптимізація використання туристичних ресурсів. Створення регіонального туристичного продукту, здатного максимально задовольнити туристичні потреби мешканців району та його гостей, створення сприятливих умов для залучення інвестицій, сучасної інфраструктури туризму, ефективного використання природного історико-культурного та туристсько-рекреаційного потенціалу, забезпечення умов для повноцінного асортименту туристичних послуг.

4. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, обсягів та джерел фінансування, строки та етапи виконання Програми

4.1. Шляхи і засоби розв'язання проблеми

Проблеми розвитку туризму в районі можуть бути вирішені шляхом:

ініціювання формування туристичного простору високої привабливості шляхом розроблення та впровадження конкурентоспроможного регіонального туристичного продукту на основі наявних туристичних та рекреаційних ресурсів; впровадження туристичних маршрутів і тематичних екскурсійних програм;

сприяння розвитку спеціалізованої туристичної інфраструктури, здатної забезпечити стійкі темпи зростання туристичних потоків;

сприяння створенню умов для залучення інвестицій у розвиток туристичної галузі;

сприяння формуванню позитивного туристичного іміджу району;

сприяння формуванню взаємодії державних органів управління, суб'єктів малого та середнього підприємництва для забезпечення синхронізованого розвитку як окремих видів туризму, так і єдиного туристично-рекреаційного комплексу;

реконструкції та модернізації відпочинкових і туристичних закладів, реставрації та відбудови пам'яток історії та культури;

реконструкція автомобільних доріг по основних туристичних маршрутах;

підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів та об'єктів історико-культурної спадщини;

організації туристично-оздоровчої та екскурсійної роботи серед учнівської молоді та населення;

визначення земельних ділянок для створення відповідної туристичної інфраструктури, у тому числі для будівництва готелів, мотелів, парків розваг з залученням інвестиційних проектів;

підвищення якості та розширення асортименту туристичних послуг;

розвитку сільського туризму, сприяння створенню сільських садиб, що приймають туристів;

розроблення та впровадження комплексу заходів щодо безпеки туристів при проведенні масових заходів та під час виникнення надзвичайних ситуацій, небезпечних для життя туристів;

підготовки та випуску якісної рекламної продукції туристичної тематики.

4.2. Обсяги та джерела фінансування Програми

Заходи Програми реалізуються в межах коштів районного бюджету та можливостей місцевих бюджетів. Крім того, можливе додаткове залучення коштів суб'єктів підприємництва усіх форм власності, громадських організацій, міжнародної технічної допомоги, інвестиційних коштів, інших джерел, незаборонених чинним законодавством.

Головним розпорядником коштів районного бюджету, передбачених на виконання Програми, визначається відділ культури Сумської районної державної адміністрації.

Для розв'язання проблем галузі необхідно в цілому 122,0 тис. гривень, у тому числі за джерелами фінансування: районний бюджет 122,0 тис. гривень.

4.3. Строки виконання Програми

Програма виконується протягом 2017 року. На протязі року передбачається:

- створення дієвої моделі управління галуззю;
- розроблення проектів програм розвитку туризму на територіях сільських та селищних рад та їх прийняття;
- формування конкурентоспроможного регіонального туристичного та рекреаційного продукту;
- формування позитивного туристичного іміджу району, популяризація туристичного потенціалу району.
- сприяння створенню системи підвищення кваліфікації кадрів для підприємств, установ і закладів сфери туризму.

5. Перелік завдань та заходів Програми та результативні показники

- Основними завданнями програми є:
- реалізація політики держави у сфері туризму;
  - удосконалення системи управління сферою туризму на рівні району;
  - сприяння створенню оптимального середовища розвитку туризму в регіоні;
  - створення конкурентоспроможного регіонального туристичного продукту;
  - забезпечення умов для повноцінного функціонування суб'єктів туристичної діяльності;
  - підвищення якості та асортименту туристичних послуг;
  - просвітницька діяльність та освітнє забезпечення розвитку туризму;
  - формування і просування туристичного іміджу регіону на внутрішньому ринку;
  - забезпечення сталого розвитку туристичної галузі в районі з урахуванням державних інтересів і відповідно до законодавства України та норм міжнародної туристичної практики з метою створення позитивного іміджу Сумського району на загальнодержавному рівні;
  - збільшення частки туризму в основних показниках економічного і соціального розвитку;
  - збільшення частки в'їзного туризму;
  - підвищення якості відпочинку громадян, створення додаткових робочих місць;

збільшення частки очікуваних доходів від туристичної галузі в районному бюджеті;

координація дій районної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів туристичної діяльності, громадських організацій, залучення громадськості для подальшого розвитку туризму в районі.

5.1. Ресурсне забезпечення Програми

Обсяг коштів, що пропонується залучити на виконання Програми	Термін виконання Програми	Усього витрат на виконання Програми тис. гривень
Обсяг ресурсів, усього, у тому числі:	2017 рік	122,0
Районний бюджет		122,0
Сільські, селищні бюджети		-

5.2. Очікувані результати, ефективність Програми

Реалізація напрямів та виконання завдань розвитку сфери туризму, визначених Програмою, дасть змогу у 2017 року забезпечити:

зростання потоку внутрішніх туристів;

зростання потоку в'їзних туристів;

збільшення обсягу туристичних послуг;

зростання авторитету Сумського району як туристичного регіону;

залучення інвестицій у розвиток інфраструктури туризму;

активізацію туристичної діяльності, взаємозв'язок інфраструктури туризму з іншими сферами соціально-економічного та культурного розвитку району;

створення умов для впровадження ефективної інформаційної політики з підтримки регіонального туристичного продукту на внутрішньому туристичному ринку;

створення робочих місць, що в свою чергу дасть можливість отримати додаткові фінансові ресурси в місцевий бюджет;

посилення рівня безпеки туристів;

підвищення рівня привабливості та пристосованості до потреб туризму об'єктів історико-культурної спадщини.

6. Напрями діяльності та заходи Програми

№ з/п	Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання)	Назва заходу	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування тис. гривень	Очікуваний результат
1.	Сприяння створенню якісного туристичного продукту	1.1.Розроблення туристичних, екскурсійних маршрутів	2017	Відділ культури Сумської райдержадміністрації	Районний бюджет	12,0	Поліпшення умов відпочинку
		1.2. Розроблення та впровадження спортивно-оздоровчих туристичних маршрутів (категорійні та ступеневі походи по Сумському району)	2017	Відділ освіти райдержадміністрації	У межах фінансування	-	Поліпшення умов відпочинку

2.	Створення якісних умов для відпочинку	2.1.Облаштування зон короточасного відпочинку на основних туристичних маршрутах (с. Могриця, с. Битиця, с. Велика Чернеччина, с. Барвінкове Старосільська с/р, с. Н.Сироватка, смт. Низи, с. Кияниця, с. Іволжанське Кияницької с/р,	2017	Виконавчі комітети сільських, селищних рад, відділ містобудування та архітектури райдержадміністрації, управління Держгеокадастру у Сумському районі Сумської області	У межах фінансування	-	Поліпшення умов відпочинку
		2.2.Сприяння вирішенню питань щодо визначення земельних ділянок для облаштування зон короточасного відпочинку та їх обслуговування	2017	Виконавчі комітети сільських, селищних рад, відділ містобудування та архітектури райдержадміністрації, управління Держгеокадастру у Сумському районі Сумської області	У межах фінансування	-	Поліпшення умов відпочинку
3.	Сприяння розвитку матеріальної бази туризму.	3.1.Проведення реконструкції автомобільних доріг на основних туристичних маршрутах району: Суми – Юнаківка, Суми – Косівщина, Суми – Низи, Суми – Кияниця – Хотінь	2017	Філія “Сумський райавтодор ДП Сумський облавтодор”	У межах фінансування	-	Поліпшення умов пересування по основних туристичних маршрутах району

		3.2.Сприяння у встановленні інформаційних знаків щодо розташування туристичних об'єктів, місць відпочинку, пам'яток історії та культури, а також знаків, що вказують відстань до них.	2017	Філія "Сумський райавтодор дочірнього підприємства Сумський облавтодор".	У межах фінансування	-	Поліпшення умов пересування по основних туристичних маршрутах району
4.	Покращення інформування населення	4.1.Видання туристичних карт, буклетів, календарів серії "Сумський район – туристичний", іншої друкованої продукції туристичної тематики.	2017	Відділ культури Сумської районної державної адміністрації.	Районний бюджет	30,0	Популяризація турпродукту району. Збільшення потоку туристів.
		4.2.Створення презентаційних фільмів, відеорепортажів із серії "Сумський район – туристичний".	2017	Відділ культури, Сумської районної державної адміністрації.	Районний бюджет	30,0	Популяризація турпродукту району. Збільшення потоку туристів.
		4.3.Висвітлення презентаційних матеріалів туристичної тематики, матеріалів з популяризації внутрішнього туризму в засобах масової інформації області, України (телебачення, газети, журнали, сайти)	2017	Відділ культури Сумської райдержадміністрації	Районний бюджет.	40,0	Популяризація турпродукту району. Збільшення потоку туристів.
		4.4. Участь у регіональних,	2017	Відділ культури, відділ економічного розвитку і торгівлі районної державної	Районний бюджет.	10,0	Інформування про діяльність

		обласних, Всеукраїнських та міжнародних туристичних виставках, салонах, фестивалях		адміністрації, виконавчі комітети сільських, селищних рад, власники садіб зеленого туризму (особисті селянські господарства)	Бюджети виконкомів сільських, селищних рад.	У межах фінансування	туристичної галузі району.
5.	Покращення технічного стану туристичних об'єктів.	Проведення ремонтних робіт на об'єктах культурної спадщини Сумського району (садибний будинок Кондратьєвих - Суханових в смт. Низи).	2017	Низівська селищна рада, відділ містобудування та архітектури райдержадміністрації,	У межах фінансування	-	Підвищення рівня екскурсійного обслуговування, збільшення потоку туристів.
6.	Створення умов для відпочинку дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, учнівської молоді.	Проведення туристично-екскурсійних заходів для дітей - сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, для учнівської молоді, для дітей учасників АТО	2017	Відділ освіти, служба у справах дітей, сектор молоді та спорту районної державної адміністрації.	У межах фінансування	-	Піклування про дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування.
7.	Підвищення якості відпочинку населення	Проведення різноманітних туристично-спортивних заходів (зльотів, олімпіад, чемпіонатів).	2017	Відділ освіти, відділ культури районної державної адміністрації спільно з туристичними організаціями області та Федераціями спортивного туризму в Сумській області.	У межах фінансування	-	Покращення відпочинку населення.
8.	Розвиток сільського зеленого	Проведення активної роботи з пропаганди розвитку туризму на території сільських,	2017	Відділ культури, відділ економічного розвитку і торгівлі райдержадміністрації, КЗ СРР- Сумська районна бібліотека.	У межах фінансування	-	Популяризація турпродукту району, збільшення потоку

	туризму	селищних рад району		Сільські, селищні ради,	Бюджети сільських, селищних рад	-	туристів.
Усього:						122,0	
У т.ч. з районного бюджету						122,0	

**Начальник відділу культури
Сумської райдержадміністрації**

Ю.М.Холодьон

7. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Координація та контроль за виконанням Програми покладається на Сумську районну державну адміністрацію в особі відділу культури.

Відділи і сектори районної державної адміністрації та інші учасники Програми забезпечують реалізацію заходів, аналізують хід виконання основних її завдань впродовж 2017 року та до 15 січня 2018 року подають відповідну інформацію відділу культури районної державної адміністрації.

Відділ культури Сумської районної державної адміністрації здійснює контроль за станом впровадження і реалізації заходів цієї Програми впродовж 2017 року та до 15 лютого 2018 року подає узагальнену інформацію про стан виконання Програми голові Сумської районної державної адміністрації, постійній комісії Сумської районної ради з питань охорони здоров'я, освіти, соціально-культурного розвитку та соціального захисту населення, сім'ї та молоді.

Пояснювальна записка
до проекту рішення десятої сесії Сумської районної ради
7-го скликання від 23.12.2016
«Про Програму розвитку туризму в Сумському районі на 2017 рік»

З метою розвитку та вдосконалення туристичної галузі району, створення регіонального туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби мешканців району та його гостей, створення сприятливих умов для залучення інвестицій, сучасної інфраструктури туризму, ефективного використання природного історико-культурного та туристсько-рекреаційного потенціалу, забезпечення умов для повноцінного асортименту туристичних послуг, відділом культури Сумської райдержадміністрації розроблено проект Програми розвитку туризму в Сумському районі на 2017 рік.

Начальник відділу культури
Сумської райдержадміністрації

Ю.М. Холодьон